

Πέτρος Θέμελνς

Μετατρέπει τις σκόρπιες αρχαιότητες σε αρχαιολογικούς χώρους. Γεννημένος δάσκαλος, άφησε το στίγμα του σε όλη την Ελλάδα, αλλά βρήκε το λιμάνι του εδώ και 27 χρόνια στην Αρχαία Μεσσήνη. Με τρεις λέξεις «Αγγίξε, αγάπησε, έκλαψε», όπως είναι και (παραφρασμένος) ο τίτλος του ντοκιμαντέρ του Μπάμπη Τσόκα που είναι αφιερωμένο στη ζωή του

Ο αρχαιολόγος που «ανέστησε» τη Μεσσήνη

ΤΗΣ ΜΑΙΡΗΣ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Η απάντηση που δίνουν οι συνεργάτες του όταν τον αναζητεί κάποιος στο γραφείο του είναι σταθερά η ίδια: «Ο καθηγητής βρίσκεται στον φυσικό του χώρο». Ουδείς ζητά διευκρίνιση. Όλοι γνωρίζουν ότι ο τόπος που δίνει ζωή στον Πέτρο Θέμελνς είναι η Αρχαία Μεσσήνη. Εκεί, το κινητό του δεν πάνει, αλλά εκείνος αδιαφορεί. Δεν χρειάζεται επικοινωνία με τον έξω κόσμο, διότι η σχέση του με την πόλη που έχτισε ο Επαμεινώνδας το 369 π.Χ. είναι γεννήτορα και κόρης. Είναι εκείνος που την έβγαλε ουσιαστικά από το κόμα – κι ως είχαν προηγηθεί σπουδαίοι αρχαιολόγοι παλαιότερα. Εκείνος που της έδωσε ζωή, σκάβοντας με προσοχή κάθε εκατοστό της γης της. Εκείνος που την ανέστησε από έναν σωρό ερειπίων και την ανέδειξε ως τη μεγαλύτερη και καλύτερα διατηρημένη ελληνιστική πόλη στην Ελλάδα.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΟΡΡΑ ΣΤΟΝ ΝΟΤΟ. Μακεδόνες στην καταγωγή, ούτε που φανταζόταν πως τόπος του θα γινόταν μια γωνιά στη Νοτιοδυτική Πελοπόννησο. Σήμερα ούτε που μπορεί να φανταστεί ότι μπορεί να ζήσει μακριά από τον τόπο που ανασκάπτει επί 27 χρόνια. «Όσο στέκομαι όρθιος δεν πρόκειται να σταματήσω», λέει συχνά στους συνεργάτες του.

Κάπως έτσι όμως κυλά ολόκληρη η ζωή του. Τα σημάδια γύρω του δείχνουν πως θα ακολουθήσει μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Τελικά όμως εκείνος σχεδόν πάντα παίρνει έναν διαφορετικό δρόμο.

Γεννημένος στη Θεσσαλονίκη, παιδί της πόλης που είχε δει την εξοχή ελάχιστες φορές τα καλοκαίρια, βρέθηκε να ζει όλη την ημέρα μέσα στο κόμα, να κουβαλά πέτρες και ζεμπίλια, να δουλεύει δίπλα σε ζώα. Τα παιδικά του χρόνια τα θυμάται δίπλα στον πατέρα του, τον φιλόλογο και υπερρεαλιστή ποιητή Γιώργο Θέμελνς και τη θρυλική παρέα του – τον συγγραφέα και ζωγράφο Νίκο Γαβριήλ Πεντζίκη, την ποιήτρια Ζωή Καρέλλη, τον ιστορικό Νίκο Σβορώνο.

Λογικό ήταν να πιστέψει κι ο ίδιος ότι θα γίνει φιλόλογος. Δεν ήταν μόνο ότι ήθελε να ακολουθήσει το πρότυπο του πατέρα του. Ήταν και οι επιρροές της γυναίκας που τρόπον τινά πήρε στην καρδιά του μικρού μαθητή τη θέση της μητέρας του, την οποία είχε χάσει σε ηλικία μόλις δύο ετών. Μιας δασκάλας που του εμφύσησε την αγάπη για τα γράμματα όχι μόνο μέσα στη σχολική

είπε
Αν δεν δεις
σφαιρικά
ένα ζήτημα
και δεν έχεις
ευρύτατη
παιδεία,
μένεις
ανάπηρος

είπαν
γι' αυτόν
Είναι ένας
συνδυασμός
ποιητή και
μάντιζερ
της αρχαιο-
λογίας

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΠΕΝΟΣ,
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ
ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ
ΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ
ΘΕΑΤΡΩΝ «ΔΙΑΣΩΜΑ»

αίθουσα, αλλά ακόμη και τις Κυριακές που τον καλούσε σπίτι της.

Η διαδρομή στην αρχή για τον Πέτρο Θέμελνς έμοιαζε όπως την είχε προγραμματίσει. Σπουδάζει στη Φιλοσοφική Θεσσαλονίκης για να γίνει φιλόλογος. Παράλληλα όμως παρακολουθεί και τη σχολή ξεναγών και έτσι αρχίζει να μπαίνει σε αρχαιολογικούς χώρους και να ανακαλύπτει τις χαρές του σκάμματος και τους ανθρώπους της ανασκαφής. Η τύχη τον φέρνει δίπλα σε σπουδαίες μορφές της αρχαιολογίας, όπως τον Μανόλη Ανδρόνικο, τον Φώτιο Πέτσα, τον Χαράλαμπο Μακαρόνα και σε μεζόνος σημασίας χώρους όπως η Πέλλα και το ανάκτορο της Βεργίνας.

Ο κύβος έχει πλέον ριφθεί. Επιλέγει την αρχαιολογία και κάνει το διδακτορικό του στο Μόναχο. Στις αποσκευές του δεν θα φέρει μόνο το διδακτορικό

του για τα Πρώιμα Ελληνικά Ταφικά Μνημεία, αλλά και τον γερμανικό τρόπο σκέψης και δουλειάς. Η αυστηρή οργάνωση των Γερμανών θα γίνει τρόπος ζωής. Και είναι ένα από τα μυστικά του που του επιτρέπουν να προλαβαίνει να έχει μέχρι πριν από μερικά χρόνια την ευθύνη δύο μεγάλων ανασκαφών (ενός τομέα στην Ελεύθερα της Κρήτης και της Μεσσήνης), να αναστατώνει και να δημοσιεύει – τρίπτυχο όχι σύνθετες για τους ρυθμούς των αρχαιολόγων – και να διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Η σκαπάνη του θα χτυπήσει σε πολλές γωνιές της Ελλάδας, από όπου θα περάσει άλλοτε ως επιμελητής και άλλοτε ως έφορος αρχαιοτήτων – Εύβοια, Φωκίδα, Ηλεία, Αττική – ενώ θα βρεθεί να διευθύνει τόσο το μουσείο Δελφών όσο και τη νεοσύστατη εφορεία Σπυλαιολογίας.

Την Αρχαία Μεσσήνη απλώς τη γνωρίζει. Δεν την έχει όμως ποτέ πλησιάσει. Ποιος τολμούσε να αγγίξει άλλωστε την ανασκαφή του Αναστάσιου Ορλάνδου και από την οποία είχαν περάσει επίσης μεγάλα ονόματα όπως ο Θεμιστοκλής Σοφούλης και ο Γεώργιος Οικονόμου; Έχουν περάσει όμως επτά χρόνια από τον θάνατο του Ορλάνδου και ο τόπος είχε ερημώσει.

Η Αρχαιολογική Εταιρεία του αναθέτει τη διεύθυνση της ανασκαφής. «Μιας πολιτείας πιο μεγάλης ακόμη και από την αρχαία Αθήνα. Λογικό δεν ήταν να τρομάξω;», λέει πια σήμερα με το χιούμορ που τον διακρίνει για την πόλη των 290 εκταρίων, όταν η αρχαία Αθήνα κάλυπτε 260 εκτάρια.

Με εφόδιό του τον Πασαβάνη – τον περιηγητή του 2ου αιώνα μ.Χ. που αποτέλεσε πολύτιμο καθοδηγητή για τον ανασκαφέα – τις γνώσεις και τους συνεργάτες του και όπλα του την ηρεμία που τον διακρίνει, τους χαμηλούς τόνους που κρατά και τη διπλωματικότητα του – στοιχείο του χαρακτήρα του για το οποίο τον μέμφονται οι εχθροί του καθώς θεωρούν πως επιχειρεί να είναι μέσα στα πράγματα ανεξαρτήτως της πολιτικής ηγεσίας – κατάφερε να μετατρέψει σκόρπια αρχιτεκτονικά μέλη σε ένα αξιοζήλευτο αρχαιολογικό πάρκο, από τους λίγους χώρους που προσφέρουν γενναϊόδωρα στον επισκέπτη ένα κομμάτι της Ιστορίας σε τρεις διαστάσεις.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ. Περήφανος για το έργο του, καμαρώνει αλλά δεν κομπάζει. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι έκλαψε την παράσταση το καλοκαίρι στα εγκαίνια του Θεάτρου της Αρχαίας Μεσσήνης – το οποίο γέμισε ξανά έστω και εν μέρει με κόσμο, για μοναδική βραδιά με τη συνεργασία του Διαζώματος – όταν συγκινημένος υποδέχτηκε σεμνά δούλους είχαν γεμίσει ασφυκτικά τον χώρο.

Τυχρόν, καθώς κάθε χτύπημα της σκαπάνης του βγάζει και ακόμη ένα χαμένο κομμάτι του παζλ του παρελθόντος; Δεν αρκεί η τύχη. Αν ήταν άλλωστε μόνο θέμα τύχης, δεν θα είχε βαρύνουσα γνώμη στο τραπέζι του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου από όπου πέρασε στο παρελθόν ή της Επιτροπής Συντήρησης Μνημείων Ακροπόλεως, ούτε θα είχε αναγνωριστεί με διακρίσεις τόσο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (Χρυσό Ταξίδι της Τάγματος του Φοίνικα) όσο και από φορείς του εξωτερικού.

Και όταν δεν βρίσκεται ανάμεσα στο σκάμμα και τα γραπτά του; Είναι οι στιγμές που ασχολείται με τα εγγόνια του και ειδικά με τη μεγάλη του αδυναμία, τον μικρό Πέτρο.